

УДК 351.853(477)“2025/2026”

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2026-15-96-103>

Сурай Інна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Suray Inna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Management and Administration at Vasyl Stefanyk Carpathian National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4377-2724>

Надрага Василь, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Nadraha Vasyl, Postgraduate student of the Department of Public Management and Administration at Vasyl Stefanyk Carpathian National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0166-7065>

СТАН СФЕРИ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ У 2025-2026 РР.

THE STATE OF CULTURAL HERITAGE PROTECTION IN UKRAINE IN 2025–2026

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан сфери збереження та охорони культурної спадщини України у 2025–2026 рр. в умовах війни за Незалежність України. Розкрито основні виклики, з якими стикається система охорони культурної спадщини в цей період, зокрема масове руйнування пам'яток, загрози розграбування та незаконного вивезення культурних цінностей, інституційну нестабільність і фрагментарність нормативно-правового регулювання. Особливу увагу приділено аналізу трансформацій державної політики у сфері культури, а особливо впливу реорганізацій центральних органів виконавчої влади, ухваленню Стратегії розвитку культури до 2030 р. та останнім змінам у законодавстві щодо деколонізації та перегляду статусу об'єктів культурної спадщини.

У дослідженні описано про сучасний стан цифровізації сфери збереження культурної спадщини в Україні, зокрема рівень розвитку електронних реєстрів, практики 3D-фіксації пам'яток та системи документування втрат у контексті воєнних ризиків. Проаналізовано значення міжнародної співпраці, зокрема стан і динаміку взаємодії України з Європейським Союзом та ЮНЕСКО, у контексті формування та розвитку системи захисту культурних цінностей в умовах повномасштабної війни. Особливо акцентовано увагу на зростанні ролі громадськості та підвищенні рівня суспільної зацікавленості у збереженні культурної спадщини, що проявляється в активізації громадських ініціатив, волонтерських проєктів і професійних спільнот у період воєнного стану.

Зроблено висновок, що, попри масштабні втрати та системні проблеми, у сфері охорони культурної спадщини України формуються нові підходи, спрямовані на посилення державної стійкості, збереження національної ідентичності та інтеграцію міжнародних стандартів охорони культурних цінностей. Разом із цим, в умовах війни спостерігається активізація процесів переосмислення ролі культурної спадщини як чинника національної ідентичності та державної стійкості. Позитивною тенденцією є зростання уваги до цифровізації об'єктів культурної спадщини, розвитку електронних реєстрів, документування руйнувань та інтеграції українських практик у міжнародні програми охорони культурних цінностей.

*Corresponding author

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

ISSN 2786-6246 (print)
ISSN 2786-9091 (online)

Ключові слова: культурна спадщина, сфера збереження та охорони пам'яток культурної спадщини, охорона культурної спадщини, війна за Незалежність України, публічне управління, цифровізація, цифровізація культурної спадщини, міжнародна співпраця, Стратегія розвитку культури 2030.

Abstract. The article analyzes the current state of the preservation and protection of Ukraine's cultural heritage in 2025–2026 in the context of the War for Independence of Ukraine.

The main challenges faced by the cultural heritage protection system during this period are identified, including the large-scale destruction of monuments, threats of looting and illegal export of cultural property, institutional instability, and fragmentation of the legal and regulatory framework. Particular attention is paid to the analysis of transformations in state cultural policy, especially the impact of the reorganization of central executive authorities, the adoption of the Culture Development Strategy until 2030, and recent legislative changes related to decolonization and the revision of the status of cultural heritage objects.

The study describes the current state of digitalization in the field of cultural heritage preservation in Ukraine, including the level of development of electronic registers, the practice of 3D documentation of monuments, and systems for documenting losses in the context of wartime risks. The significance of international cooperation is analyzed, in particular, the state and dynamics of Ukraine's interaction with the European Union and UNESCO in the formation and development of a system for the protection of cultural values under conditions of full-scale war. Special emphasis is placed on the growing role of civil society and the increasing level of public interest in the preservation of cultural heritage, manifested through the activation of civic initiatives, volunteer projects, and professional communities during martial law.

It is concluded that, despite large-scale losses and systemic problems, new approaches are being formed in the field of cultural heritage protection in Ukraine, aimed at strengthening state resilience, preserving national identity, and integrating international standards for the protection of cultural property. At the same time, in the conditions of war, there is an intensification of processes of rethinking the role of cultural heritage as a factor of national identity and state stability. A positive trend is the growing attention to the digitalization of cultural heritage sites, the development of electronic registers, the documentation of destruction, and the integration of Ukrainian practices into international programs for the protection of cultural values.

Keywords: cultural heritage, the field of preservation and protection of cultural heritage monuments, cultural heritage protection, War of Independence of Ukraine, public management, digitalization, digitalization of cultural heritage, international cooperation, Culture Development Strategy 2030.

Постановка проблеми. Вторгнення російської федерації в Україну радикально змінило умови функціонування сфери збереження та охорони культурної спадщини. Якщо до цього основними викликами залишалися питання обліку пам'яток, недосконалість механізмів охорони та обмежене фінансування, то з початком війни культурна спадщина опинилася в ситуації прямої фізичної загрози.

З 2022 р. сфера охорони культурної спадщини усю Україну функціонує в умовах постійних ризиків, спричинених бойовими діями, обстрілами, масовими пошкодженнями та знищенням об'єктів культурної спадщини, а також має гострі проблеми у зв'язку з тимчасовою окупацією окремих територій України. Паралельно з цим загострилися системні проблеми, що існували й раніше, зокрема фрагментарність державної політики, обмежені кадрові ресурси та недостатня координація між органами влади різних рівнів.

Водночас, період воєнного стану в Україні стимулював появу нових практик у сфері збереження культурної спадщини, зокрема активізацію громадських ініціатив, залучення міжнародної допомоги, розвиток цифрової фіксації та документування втрат. Проте ці процеси

мають переважно реактивний характер і не завжди інтегровані в цілісну систему охорони культурної спадщини.

Таким чином, актуальною залишається проблема комплексного осмислення сучасного стану сфери збереження та охорони культурної спадщини України як у період війни за Незалежність України (з 2014 р.), так і окремих її періодів, зокрема – повномасштабного вторгнення Росії в Україну (з 2022 р.) та виокремлений нами для дослідження період 2025–2026 рр. як сукупності надзвичайних викликів воєнного часу та структурних обмежень, що визначають функціонування сфери збереження та охорони культурної спадщини на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх праць свідчить про наявність значного доробку з проблем охорони культурної спадщини в Україні. Зокрема, це роботи Є. Архипової, В. Іонова, О. Клевчука, В. Купрійчука, З. Чегусова. У працях українських і зарубіжних дослідників розглядаються наслідки збройних конфліктів для культурної спадщини, механізми міжнародного захисту, роль ЮНЕСКО та застосування норм міжнародного гуманітарного права.

Водночас зауважимо, що переважна більшість наукових публікацій була підготовлена на початкових етапах війни за Незалежність України, що обмежує їхню здатність відобразити сучасні масштаби руйнувань, нові інституційні зміни та трансформацію державної політики у сфері охорони культурної спадщини.

Таким чином, попри наявність значної кількості досліджень, актуальним залишається комплексний аналіз сучасного стану культурної спадщини України з урахуванням новітніх викликів, що сформувалися впродовж 2025–2026 рр.

Метою статті є характеристика сучасного стану сфери збереження та охорони культурної спадщини України у 2025–2026 рр. з урахуванням впливу повномасштабної війни та пов'язаних із нею викликів.

Виклад основного матеріалу. Культурна спадщина є одним із ключових чинників формування історичної пам'яті та культурної ідентичності. Матеріальні та нематеріальні об'єкти спадщини відображають багатовіковий досвід розвитку суспільства, слугують джерелом знань про минуле та виконують важливу соціальну й символічну функцію в сучасному культурному просторі. Саме через культурну спадщину забезпечується зв'язок між поколіннями, зберігаються локальні традиції та формується уявлення про культурну самобутність спільнот.

В українському контексті ставлення до культурної спадщини формувалося в складних історичних умовах та зазнавало суттєвих трансформацій залежно від політичних і соціокультурних обставин. Упродовж тривалого часу питання збереження пам'яток не мало системного характеру, а значна частина об'єктів культурної спадщини зазнавала втрат унаслідок воєн, ідеологічних змін та адміністративних рішень [1].

Сучасний стан охорони культурної спадщини в Україні характеризується критичною вразливістю, де війна виступає основною та найбільш радикальною загрозою для пам'яток національного та світового значення. Як стверджує Міністерство культури станом на 6 січня 2026 р. внаслідок російської агресії руйнувань зазнали 1640 пам'яток культурної спадщини та 2446 об'єктів культурної інфраструктури [2]. Крім фізичного знищення, не менш гострою загрозою є розграбування, вивезення та незаконне привласнення культурних цінностей з тимчасово окупованих територій. У контексті міжнародного гуманітарного права такі дії класифікуються як воєнний злочин.

Зазначимо, що війна Росії проти України є ключовою загрозою на даний момент не тільки через велику кількість руйнувань культурної спадщини, а й як війна за Незалежність України, її суверенітет, територіальну цілісність і право на самостійне історичне буття [3].

Руйнування та пошкодження об'єктів культурної спадщини в Україні має системний і безперервний характер та відбувається фактично щоденно внаслідок збройної агресії російської федерації. Шкоди зазнають не лише окремі пам'ятки, розташовані поблизу лінії бойових дій, а й об'єкти, що перебувають у відносно віддалених регіонах, уражені ракетними та дронними ударами.

Важливо підкреслити, що негативні наслідки війни поширюються не лише на пам'ятки національного значення, але й на об'єкти, включені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Так, у 2025–2026 рр. було зафіксовано пошкодження таких знакових пам'яток світової культурної спадщини, як Софійський собор у Києві та ансамбль Києво-Печерської лаври [4], що засвідчує загрозу не лише національній культурній спадщині України, а й культурним цінностям світового значення.

Сфера збереження культурної спадщини в Україні характеризується складною інституційною структурою, у межах якої відповідальність розподіляється між державними органами, органами місцевого самоврядування та спеціалізованими установами. Проте війна виявила обмеженість наявних механізмів охорони пам'яток та їхню недостатню адаптованість до умов постійної загрози фізичного знищення. Все це створило передумови для формування сучасного підходу до охорони культурних цінностей, який поєднує державну політику, громадську активність і міжнародну співпрацю.

З 2019 р. центральний орган виконавчої влади у сфері культури неодноразово зазнавав реорганізації, що супроводжувалося зміною політичних пріоритетів, втратою інституційної пам'яті та відсутністю послідовності у впровадженні реформ [5]. Часті структурні трансформації негативно вплинули на стабільність державної політики у сфері охорони культурної спадщини, ускладнили довгострокове планування та знизили ефективність міжвідомчої координації.

На сучасному етапі формування та реалізацію державної політики у сфері культури та охорони культурної спадщини здійснює Міністерство культури України.

За таких умов особливого значення набуває стратегічний підхід до охорони культурної спадщини, зокрема впровадження принципів її сталого розвитку. Саме тому 28 березня 2025 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Стратегію розвитку культури на період до 2030 р. Разом зі Стратегією затверджено операційний план її реалізації на 2025–2027 рр. Зазначена Стратегія є документом середньострокового планування державної політики, що містить аналіз поточного стану справ у сфері культури, структурує та узагальнює основні проблеми, виклики і тенденції, на основі яких визначає цілі, пріоритети та завдання державної політики у сфері культури на період до 2030 р. [6].

У цьому документі представлено аналіз сучасних викликів та реальний стан різних галузей культури, таких як креативної індустрії, мистецтва, бібліотечної справи, мистецької освіти, а також культурної спадщини. Тут однією з ключових проблем визначено надмірну фрагментованість нормативно-правового регулювання у сфері культури та охорони культурної спадщини. Незважаючи на наявність базових законів, правове поле характеризується значною кількістю підзаконних актів, більшість із яких мають обмежене практичне застосування та не формують цілісної системи управління. Така нормативна перевантаженість ускладнює реалізацію державної політики, знижує ефективність правозастосування та перешкоджає інтеграції міжнародних стандартів у національне законодавство.

Незважаючи на те, що держава досі не має комплексного механізму оцінювання культурних втрат, завданих внаслідок військових (бойових) дій, було прийнято низку Постанов Кабінету Міністрів та наказів Міністерства культури України, які запровадили чіткий порядок фіксації та документування збитків, завданих об'єктам культурної спадщини внаслідок бойових дій. Це дозволило уніфікувати процес збору доказів, що є необхідною умовою для використання норм Гаазької конвенції 1954 р. та майбутніх позовів у міжнародних судах [7].

Також сьогодні, після змін, які були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України» [8], зазначається про можливість не внесення та вилучення з Реєстру пам'яток, які є:

- символікою комуністичного тоталітарного режиму;
- символікою російської імперської.

Ключовим поштовхом для цього став Закон України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» [9]. До цього багато

пам'ятників мали статус «пам'ятка історії» або «пам'ятка мистецтва», що юридично захищало їх від знесення. Тепер закон чітко каже: якщо об'єкт символізує російську імперську політику, він не може вважатися культурною спадщиною. Завдяки цьому протягом 2024 р. статус пам'ятки культурної спадщини місцевого значення втратили 215 пам'ятників, які були символами комуністичного тоталітарного режиму або російської імперської політики [10].

Хочемо відмітити, що в Стратегії розвитку щодо культурної спадщини не було згадувань про теж одну з ключових проблем сьогодні, а саме проблеми забудовників. Нові, часто висотні, об'єкти порушують масштаб, силует та панорами історичних міст. Це призводить до візуального спотворення справжніх пам'яток, нівелюючи їхнє архітектурне та історичне значення.

Забудовники нерідко отримують дозвільні документи або проводять роботи, ігноруючи встановлені містобудівні умови та обмеження (МУО), зокрема щодо висотності, щільності та стилістики фасаду в історичних ареалах. Проблеми також полягають у відсутності охоронного статусу будівель або їхнє руйнування під видом реконструкції.

Особливо ця проблема загострилась під час війни, коли після руйнування інфраструктури, житлового фонду та об'єктів культурної спадщини створюється величезний попит на швидке відновлення та нове будівництво. У таких умовах зростає ризик того, що в процесі реконструкції та відбудови зруйнованих міст пріоритет буде відданий швидкості, економічній доцільності та функціональності, а не збереженню історико-культурної цінності та автентичності міського середовища.

Як стверджує О. Олійник: «через незаконні забудови ми втрачаємо історію та справжнє обличчя наших міст» [11].

Говорячи про культурну спадщину сьогодні неможливо не торкнутися і теми цифровізації. Адже хоч цифровізація культурної спадщини і потребує залучення великої кількості коштів, це все ж таки дешевше, ніж повна реставрація будівлі [12]. В сьогоднішніх умовах це також безпечніший спосіб вкладення в збереження культурної спадщини, аніж реставрація, адже немає гарантій, що щойно реконструйована будівля не зазнає ушкодження від удару ракет.

Незважаючи на повільну та неузгоджену цифровізацію в Україні, брак національної стратегії, яка визначала б загальні завдання і межі щодо оцифрування культурної спадщини, наразі спостерігається поступовий розвиток цифрових ініціатив. Зокрема, 28 січня 2026 р. Кабінет Міністрів України ухвалив ініційовану Мінкульту постанову про запуск експериментального проєкту зі створення електронної системи «Державний реєстр нерухомих пам'яток України», який повинен дозволити перейти від паперового обліку до системного цифрового захисту нашої культурної спадщини [13].

Загалом у 2025–2026 рр. цифровізація культурної спадщини в Україні фокусується на створенні єдиного електронного реєстру Музейного фонду, 3D-скануванні пам'яток та захисті даних від руйнувань. Окрім державних органів, значну роль відіграють ініціативи, що цифровізують архіви, бібліотеки та об'єкти.

Основні громадські організації та ініціативи:

- «Креденс» (вебплатформа), яка об'єднує бібліотечні фонди та цифровізує культурну спадщину громад;
- Центри народної творчості та культурних дослідженнях, які працюють над фіксацією нематеріальної культурної спадщини;
- Громадські ініціативи та наукові установи, що активно залучені до процесу, працюючи спільно з місцевою владою для збереження пам'яток.

Відзначимо і значну роль іноземних організацій в умовах масштабних загроз для української культурної спадщини, яка сприяє не лише оцінці збитків і моніторингу об'єктів, а й практичній підтримці цифровізації, підготовці фахівців та розбудові системи захисту пам'яток.

Зокрема, ЮНЕСКО у партнерстві з ICOMOS та ICCROM реалізує низку програм з оцінки ризиків, навчання й цифрового документування культурної спадщини України, включно з

підвищенням кваліфікації місцевих фахівців у сфері оцінки пошкоджень та управління ризиками для пам'яток під час конфлікту.

7 листопада 2025 р. Україну обрано до складу Виконавчої Ради Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) на період 2025–2029 рр. [14]. Це є свідченням високого рівня міжнародної довіри та відкриває додаткові можливості для залучення міжнародної підтримки, зокрема у сфері захисту культури та освіти в умовах триваючої збройної агресії росії проти України.

Особливою перевагою сучасного етапу розвитку сфери охорони культурної спадщини вважаємо зростання громадянської зацікавленості та активності. Участь громадських організацій, волонтерських ініціатив, професійних спільнот і небайдужих громадян у фіксації втрат, протидії незаконній забудові та популяризації культурної спадщини свідчить про формування суспільного запиту на її збереження.

Висновки. Через динамічний характер бойових дій, регулярні пошкодження об'єктів культурної спадщини та систематичні зміни в управлінських і нормативних підходах, сьогодні ускладнена можливість надання вичерпної та остаточної оцінки реального стану культурної спадщини.

Водночас можна виокремити низку стійких проблем, до яких належать наслідки збройної агресії, знищення та пошкодження пам'яток, інституційна нестабільність, фрагментарність нормативно-правового регулювання, обмежені фінансові ресурси та повільне впровадження стратегічних рішень на національному рівні.

Разом із цим, в умовах війни спостерігається активізація процесів переосмислення ролі культурної спадщини як чинника національної ідентичності та державної стійкості. Позитивною тенденцією є зростання уваги до цифровізації об'єктів культурної спадщини, розвитку електронних реєстрів, документування руйнувань та інтеграції українських практик у міжнародні програми охорони культурних цінностей.

У зв'язку з ухваленням Стратегії розвитку культури до 2030 р., яка окреслює базові пріоритети та операційні кроки у сфері охорони культурної спадщини, у подальшому доцільно приділяти більшу увагу подальшому розвитку цієї сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Чегусова З. Культурна спадщина України: до питання дослідження її стану в контексті наслідків військового вторгнення. *Народна творчість та етнологія*. 2022. №2 (394). С. 88–94. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2022.02.088>
2. Міністерство культури та інформаційної політики України. У 2025 році росіяни пошкодили 307 пам'яток та 261 об'єкт культурної інфраструктури України. URL: <https://mincult.gov.ua/news/u-2025-roczy-rosiyany-poshkodyly-307-pamyatok-ta-261-obyekt-kulturnoi-infrastruktury-ukrayiny/> (дата звернення: 10.01.2026).
3. Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу. Закон України від 21 серпня 2025 р. № 4579-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
4. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО під атакою: росіяни пошкодили об'єкти Національного заповідника «Києво-Печерська лавра». Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/vsesvitnia-spadshchyna-iunesko-pid-atakoiu-rosiiany-poshkodyly-obiekty-natsionalnoho-zapovidnyka-kyievo-pecherska-lavra> (дата звернення: 10.01.2026).
5. Задорожний В.П. Стратегічні чинники державної політики у сфері культури. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій* : матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Полтава, 05 червня 2025 р.: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025. С. 362–363. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/19910/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2025_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%20362-363.pdf (дата звернення: 10.01.2026).
6. Про схвалення Стратегії розвитку культури в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 березня 2025 р. № 293-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/293-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
7. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 берез. 2022 р. № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Закон України від 3 травня 2023 р. №3097-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3097-20#n7> (дата звернення: 10.01.2026).
9. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії. Закон України від 21 березня 2023 р. № 3005-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-IX> (дата звернення: 10.01.2026).

10. Міністерство культури України. У 2024 році 215 символів тоталітарного режиму та російської імперської політики втратили статус пам'ятки культурної спадщини. URL: <https://mincult.gov.ua/news/u-2024-rocz-215-symvoliv-totalitarnogo-rezhymu-ta-rosijskoyi-imperskoyi-polityky-vtratyly-status-pamyatky-kulturnoyi-spadshhyny/> (дата звернення: 10.01.2026).
11. Копійко В. (Луцька В.). Візія для Києва: як врегулювати забудову в столиці – розповідають експерти, депутати, активісти. *Хмарочос*. 2020, 1 липня. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/07/01/viziya-dlya-kyieva-yak-vregulyuvaty-zabudovu-v-stolytsi-rozpovidayut-eksperty-deputaty-aktyvisty/> (дата звернення: 10.01.2026).
12. Надрага В.М. Цифровізація культурної спадщини: проблеми та вирішення в контексті публічного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.5.19>. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/3693> (дата звернення: 10.01.2026).
13. Кабінет Міністрів України. Цифровізуємо культуру: Уряд схвалив постанову щодо запровадження електронної системи «Державний реєстр нерухомих пам'яток України». 2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/tsyfrovizuiemo-kulturu-uradi-skhvaliv-postanovu-shchodo-zaprovadzhennia-elektronnoi-systemy-derzhavnyi-reiestr-nerukhomykh-pamiatok-ukrainy> (дата звернення: 10.01.2026).
14. Кабінет Міністрів України. Коментар МЗС щодо обрання України до Виконавчої ради ЮНЕСКО на період 2025–2029 років. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-obrannia-ukrainy-do-vykonavchoi-rady-iunesko-na-period-2025-2029-rokiv> (дата звернення: 10.01.2026).

REFERENCES

1. Chehusova, Z. (2022). *Kulturna spadshchyna Ukrainy: do pytannia doslidzhennia yii stanu v konteksti naslidkiv viiskovoho vtorhennia* [Cultural Heritage of Ukraine: on the issue of studying its condition in the context of the consequences of military invasion]. *Narodna tvorchist ta etnologiiia – Folk Creativity and Ethnology*, 2(394), 88–94 DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2022.02.088> [in Ukrainian].
2. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. (2025). U 2025 rotsi rosiiani poshkodyly 307 pamiatok ta 261 ob'ekt kulturnoi infrastruktury Ukrainy [In 2025, the Russians damaged 307 monuments and 261 objects of cultural infrastructure of Ukraine]. *mincult.gov.ua*. Retrieved from <https://mincult.gov.ua/news/u-2025-rocz-rosiiany-poshkodyly-307-pamyatok-ta-261-obyekt-kulturnoyi-infrastruktury-ukrayiny/> [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (Pro zasady derzhavnoi polityky natsionalnoi pamiaty Ukrainського narodu [On the principles of the state policy of the national memory of the Ukrainian people: Law №4579-IX from August 21, 2025]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text> [in Ukrainian].
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). Vsesvitnia spadshchyna YuNESKO pid atakoiu: rosiiani poshkodyly ob'ekty Natsionalnoho zapovidnyka "Kyievo-Pecherska lavra" [UNESCO World Heritage under attack: Russians damaged objects of the National Reserve "Kyiv-Pechersk Lavra"]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/en/news/vsesvitnia-spadshchyna-iunesko-pid-atakoiu-rosiiany-poshkodyly-ob'ekty-natsionalnoho-zapovidnyka-kyievo-pecherska-lavra> [in Ukrainian].
5. Zadorozhnyi, V. P. (2025). Stratehichni chynnyky derzhavnoi polityky u sferi kultury [Strategic factors of state policy in the sphere of culture]. In *Stalyi rozvytok: vyklyky ta zahrozy v umovakh suchasnykh realii: Proceedings of the III International Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 362–363). Poltava: Yuri Kondratyuk National University. Retrieved from https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/19910/1/Zbirnyk_2025_final_362-363.pdf [in Ukrainian].
6. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku kultury v Ukraini na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2025–2027 rokakh [On approval of the Strategy for the Development of Culture in Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025-2027] (Order №293-r). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/293-2025-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia shkody ta zbytkiv, zavdanykh Ukraini vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii [On approval of the Procedure for determining the harm and losses caused to Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation] (Resolution №326). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 26, 1383. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti formuvannia Derzhavnoho reiestru nerukhomykh pamiatok Ukrainy [On amendments to some laws of Ukraine regarding the features of the formation of the State Register of Immovable Monuments of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 73, Art. 256. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3097-20#n7> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). Pro zasudzhennia ta zaboronu propahandy rosiiskoi imperskoi polityky v Ukraini i dekolonizatsiiu toponimii [On the condemnation and prohibition of the propaganda of Russian imperial policy in Ukraine and the decolonization of toponymy] (Law №3005-IX). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-IX> [in Ukrainian].
10. Ministry of Culture of Ukraine. (2024). U 2024 rotsi 215 symvoliv totalitarnoho rezhymu ta rosiiskoi imperskoi polityky vtratyly status pamiatky kulturnoi spadshchyny [In 2024, 215 symbols of the totalitarian regime and Russian imperial policy lost the status of cultural heritage monuments]. *mincult.gov.ua*. Retrieved from <https://mincult.gov.ua/news/u-2024-rocz-215-symvoliv-totalitarnogo-rezhymu-ta-rosijskoyi-imperskoyi-polityky-vtratyly-status-pamyatky-kulturnoyi-spadshhyny/> [in Ukrainian].

11. Kopiiko, V. (Lutska, V.). (2020, July 1). Viziia dlia Kyieva: yak vrehuliuvaty zabudovu v stolytsi – rozpovidaiut eksperty, deputatky, aktyvisty. Khmarochos [Vision for Kyiv: how to regulate building in the capital - experts, deputies, activists tell. Skyscraper]. *hmarochos.kiev.ua*. Retrieved from <https://hmarochos.kiev.ua/2020/07/01/viziya-dlya-kyieva-yak-vregulyuvaty-zabudovu-v-stolytsi-rozpovidayut-eksperty-deputatky-aktyvisty/> [in Ukrainian].
12. Nadraga, V.M. (2024). Tsyfrovizatsiia kulturnoi spadshchyny: problemy ta vyrishennia v konteksti publichnoho upravlinnia [Digitalization of cultural heritage: problems and solutions in the context of public administration]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok - State administration: improvement and development*, 5, 18. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.5.19> [in Ukrainian].
13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). Tsyfrovizuiemo kulturu: Uriad skhvalyv postanovu shchodo zaprovadzhennia elektronnoi systemy "Derzhavnyi reiestr nerukhomykh pamiatok Ukrainy" [Digitalizing culture: The Government approved a resolution on the introduction of the electronic system "State Register of Immovable Monuments of Ukraine"]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/tsyfrovizuiemo-kulturu-uriad-skhvalyv-postanovu-shchodo-zaprovadzhennia-elektronnoi-systemy-derzhavnyi-reiestr-nerukhomykh-pamiatok-ukrainy> [in Ukrainian].
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). Komentar MZS shchodo obrannia Ukrainy do Vykonavchoi rady YuNESKO na period 2025–2029 rokiv [Comment of the Ministry of Foreign Affairs on the election of Ukraine to the UNESCO Executive Board for the period 2025–2029]. *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/komentar-mzs-shchodo-obrannia-ukrainy-do-vykonavchoi-rady-iunesko-na-period-2025-2029-rokiv> [in Ukrainian].

Історія статті / Article history:

Подано до редакції / Submitted to the editorial office (12.01.2026);

Прийнято до друку / Accepted for publication (16.02.2026);

Опубліковано / Published (06.04.2026).